

Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması

The Prerequisite for School Success: Home-School Cooperation

Süleyman ÇELENK
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
celenksn@yahoo.com

ÖZET: Öğrencinin okul başarısı üzerinde aile faktörünün oynadığı rolü konu alan bu çalışma da şu sonuçlara ulaşılmıştır: 1. Eğitim açısından destekleyici bir tutum içinde bulunan ailelerden gelen çocukların okul başarıları daha yüksektir. 2. Aile bakım, şefkat ve korumasının okul başarısının yükselmesinde önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. 3. Koruyucu aile yanında kalan çocukların, eğer uygun şefkat ve kurumu sağlandığı takdirde başarılarının yüksek olduğu görülmüştür. 4. Okul ile ortak program üzerinde görüş birliği sağlayarak düzenli iletişim içinde bulunan, bu ortak anlayış içinde çocuğuna eğitim desteği sağlayan velilerin çocuklarının okul başarılarının daha da yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Okul aile ilişkisi, öğrenci başarısı.

ABSTRACT: The results of this research on the role of the family factor in student's school success are as follows: 1. Children who come from families that have a supportive attitude towards education have higher school success rates. 2. The care, compassion and protection in the family emerge as important factors to increase school success. 3. It is observed that children living with adoptive families have high success rates when provided with proper care and compassion. 4. Children whose parents have regular communication with school according to a mutually agreed program and provide educational support by means of this common understanding have higher school success rates.

Keywords: Home-school relationship, student success

GİRİŞ

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak okul başarısını artıran faktörler üzerinde yapılan araştırmalar, okul başarısı üzerinde okul-aile dayanışmasının önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın amacı; okul-aile dayanışmasının öğrencinin başarısı üzerindeki etkiyi, bu konuda yapılan araştırma ve inceleme bulgularının ışığında ele almak ve okul-aile işbirliğinin sağlanmasına yönelik öneriler geliştirmektir.

Aile içi uyumun, ailenin destekleyici yaklaşımının ve ailenin okul etkinliklerine katılmasındaki çeşitliliğin, okul başarısı üzerinde önemli etkileri vardır. Diaz (1989) tarafından yapılan bir araştırmada; akademik başarısı düşük ve sınıfta kalma riski taşıyan öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran en önemli etkenin, anne-baba desteği ve ilgisinden yoksunluk olduğu saptanmıştır. Aynı araştırmada, anne-baba katılık, tutarsızlık ve geçimsizliğinin de düşük okul başarısında önemli bir risk faktörü olduğu görülmüştür. Eastman (1988), Eğitim açısından destekleyici yaklaşım içerisinde olan ailelerin çocuklarında, okul başarısının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır (Satır, 1996).

Jencks ve arkadaşları (Malkoç, 1991) tarafından yapılan kapsamlı bir araştırmaya göre aile özellikleri, öğrencinin okul başarısındaki en önemli çevre faktörünü oluşturmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, okul başarısının yarıdan çoğunun, ailenin katkısıyla gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

Çocuğun ilköğretime başlamasıyla birlikte, öğrencinin okul başarısı üzerinde rol oynaya çevresel etkiler toplumun daha geniş bir kesimine doğru genişler. Fakat aile etkisi bütünüyle ortadan kalkmaz. Günün 24 saati içerisinde okul saatlerin miktarı gözönüne alınırsa, çocuk yaşamının $\frac{3}{4}$ 'ünün bu dönemde de aile içerisinde geçirildiği gerçeği ortaya çıkar. Bu durum, okul yıllarında da çocuk-aile etkileşiminin önemini göstermektedir.

Gordon (1993)'a göre; Anne-babanın çocuk üzerindeki etki alanı çok geniştir. Bir bakıma, anne-babalar 0-6 yaş döneminde hem çocuklarına tüm gereksinimlerinin yerine getirilmesinde en yakınında olan kişiler, hem de ilk öğretmenleridirler. İnsan kişiliğın gelişimsel temellerinin 0-6 yaş döneminde atıldığı göz önüne alındığında, eğitsel kimliğin belirlenmesinde anne-baba rolünün önemi daha da iyi anlaşılmiş olur. Çocuğun aile içerisinde edindiği statü, kazandığı değer ve geliştirdiği kimlik; onun giderek toplum içerisinde kazanacağı kimliğin, statünün ve değerın belirleyicisi olmaktadır.

Anne-Baba Tutumu ve Okul Başarısı

Ailede anne yoksunluğunun etkilerini inceleyen Spitz ve Bowlby yaptıkları araştırmada, anne bakımından yoksun büyüyen çocukların hem fizik hem de ruhi gelişmelerinin gerileyeceğini hatta yaşamlarının tehlikeye düşeceğini saptamışlardır (Günce, 1983). Öğrenci ailelerinin yanlış tutumu, ilgisizliği, baskısı, sertliği, sevgisizliği ya da aşırı ilgisi gibi durumlar öğrencilerin ders çalışmaktan soğumalarına, korku ve gerginlik duymalarına neden olmaktadır (Küçükahmet, 2001). Ailesi yanında kalmayan, örneğin, yurttan ve ya yatılı okullarda kalan öğrencilerin, ailelerinin yanında kalan öğrencilere göre çok ağır sorunları olmaktadır. İletişimi kuvvetli olan aile ortamında yetişen çocukların konuşma becerilerinin; cümle uzunluğu, soru sayısı, sözcük dağarcığı bakımından daha iyi durumda oldukları saptanmıştır (Demirel, 2002).

Satır (1996)'ın yaptığı bir araştırmada ; çocuğuna yakın ilgi gösteren, çocuğunun çalışma ortamını düzenleyen ve planlayan, çocuğunun başarısını övücü sözlerle destekleyen, çocuğunun başarısızlığında onu çalışırsan başarılı olursun sözleriyle yüreklendiren anne-babaların çocuklarının akademik başarılarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Nitschke, «Anne şefkat ve bakımını veya onun yerini tutabilecek duygusal bağı bulamayan çocuk dünyaya da bir giriş kapısı bulamaz» demektedir. Bowlby, anne yoksunluğu ile duygusal ilgisizlik arasında bir korelasyon bulmuş, sevgi objesinin kaybedilmesinin, gelişim gerilikleri ve çocuk suçluluğu gibi antisosyal davranışların nedeni olduğunu saptamıştır (Bıyıklı, 1983).

Yapılan araştırmalar, anne-baba yoksunluğunun çocuğun eğitimini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Wayne Dennis, Tahran'da (Yıldıran, 1983), bir yetiştirme yurdunda yaptığı bir araştırmada (çocukların anneye en ihtiyaç duydukları bir yaşta) bu yurttan büyüyen çocukların büyük gelişim bozuklukları gösterdiklerini ortaya koymuştur. Yurtlarda büyüyen çocuklar sadece zekâ gelişimi ve konuşma alanında gerilikler göstermekle kalmamışlar, aynı zamanda hareket becerilerinde de yaşlılarına kıyasla büyük gelişim eksiklikleri göstermişlerdir.

Çelenk (2001), ilkokuma-yazma öğretiminde, evde çocuğuna eğitim yardımı sağlayan ve bu amaçla okul ile yakın işbirliğine giren ailelerin çocuklarının okuduğunu anlama başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Evlat edinilmiş, yani koruyucu aileye verilmiş çocuklar üzerinde yapılan karşılaştırmalı araştırmalarda, bu çocukların zekâ gelişimleri ile ruhsal olgunluk ve toplumsal uyum bakımından yuva çocuklarından çok ileri oldukları görülmüştür (Yörükoğlu, 1980). Ancak, bu durumun, evlat edinen ailenin içinde bulunduğu psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik durumuna bağlı olarak değiştiği saptanmıştır. (Yavuzer, 1986).

Anne-Baba ve Okul İşbirliği

Hollingsworth ve Hoover (1999), çocukları doğrudan ve dolaylı yollardan eğittikleri için, anne-

babayı çocuğun evdeki öğretmenleri olarak ele almakta ve okulda öğretmen tarafından kazandırılacak olumlu bir davranışın evde anne-baba tarafından kolaylıkla bozulabileceğini belirtmektedirler. Bu nedenle de günümüzün eğitimci ve öğretmenleri öğrencilerin evdeki öğretmenleri olarak velilerin önemini anlamış durumdadırlar.

Gordon'a göre (1993); anne-babaların, üzerinde durduğu en önemli konulardan biri, çocuklarının iyi bir eğitim alıp alamayacağıdır. Bu açıdan anne-babaların, çocuklarının eğitim yaşantılarını nasıl destekleyecekleri önem kazanmaktadır. Anne-babalar çocuklarının okul dışındaki öğretmenleridirler. Bu nedenle de öğretmenler, anne-babaların çocuklarına okul dışında yaptıkları eğitim uygulamalarının doğruluğundan kaygı duymaktadırlar. Öğretmenle; "Öğrenci ne tür bir eğitim ortamında yaşıyor? Aileler çocukların ödevlerini yapmalarına ne tür yardım sağlıyorlar? Aileler, okulu ve öğretmenleri eleştiriyorlar mı? Çocuklarının okul ve derslerle ilgili sorunlarını önemseyip ilgileniyorlar mı?" gibi sorulara yanıt ararlar.

Anne-baba ve öğretmenler, çocuklara elverişli bir öğrenme ortamı yaratabilmek için ortak bir çaba göstermelidirler. Çocuğun evde oluşan ilk öğrenme deneyimleri, okuldaki öğrenme girişimlerine destek sağlayarak, öğretmenin sınıf içi uygulamalardaki başarı şansını yükseltir. Bu yüzden öğretmenlerin çocuğun aile ortamlarını iyi değerlendirmeleri ve onun daha iyi eğitimine olanak hazırlamak amacıyla aile sorumlularıyla iletişim kurmaları önemlidir(Burns, Roe ve Ross,1992).

Amerika Birleşik Devletleri'nde, okulöncesi programlar uzun süreli bir incelemeyle değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler, çocuk ve ebeveyni (çoğunlukla anneyi) bir ünite olarak ele alan programların, yalnız çocuğu ele alan programlardan daha etkili olduğunu göstermiştir. Ebeveyn ve çocuğu birlikte ele alan okul öncesi eğitim programlarının değerlendirilmesinden şu sonuçlar elde edilmiştir (Colbert, 1979; Bul. Kayn. Yıldırım 1983): Bu programlarda eğitim görmüş çocuklarda, zekâ gelişimi ve bilişsel gelişim alanlarında ilköğretim yıllarına kadar devam eden ilerlemeler görülmüştür. Bu programa katılan çocukların özel eğitime gereksinim göstermeleri veya bir sınıfı tekrarlama olasılıkları daha düşük olmuştur. Bu çocukların eğitsel kazançları daha yüksek olmuştur. Ayrıca bu çocukların ebeveynleri çocuklarına daha esnek tutumlar geliştirmiş ve bu programlara katılan çocukların kardeşlerinin zeka puanlarında da artışlar kaydedilmiştir.

Bilgin (1990), okul ve aile işbirliği ve sorunları konusunda yaptığı araştırmada; "öğretmenlerin okul-aile ilişkilerini geliştirmede başarılı çalışmalar yaptığı, anne-babaların ise okul-aile ilişkilerini geliştirmede yetersizlikler gösterdikleri, anne-baba eğitiminin okul-aile ilişkilerini düzene koymada ve öğrencilerin okul başarılarının artırılmasında etkili olduğu" sonucuna varılmıştır.

Çelenk (2001)'in yaptığı bir başka araştırmada da öğretmenlerin; "okul ile işbirliği içinde çocuğu ile ilgilenen velilerin okul başarısını olumlu yönde etkilediği, çocuğu yanlış bir yönlendirmeden korumak, öğretmen-aile çelişmesini önlemek amacıyla velilerin okul tarafından eğitilmelerinin gerekli olduğu" görüşünde oldukları saptanmıştır.

Oysa, okulda yapılan evde anne-babalar tarafından da desteklenmediği sürece okul eğitiminde başarıya ulaşmak olası değildir. Okul ve aile iki farklı toplumsal kurumdur ve farklı beklentiler etrafında şekillenmişlerdir. Bu iki farklı kurumun çocukların eğitimleri konusunda çıkar birliğine getirilmesi gereklidir. Sorun özellikle okul eğitiminin başlangıcı olan ilköğretim birinci sınıflar için çok daha önemlidir; çünkü en temel çalışma ve öğrenme becerileri bu yılda oluşturulmaktadır (Şimşek ve Tanaydın, 2001).

Burns ve diğerleri (1992)'ne göre; anne-baba ve öğretmenler arasında kurulacak düzenli iletişimin önemi büyüktür. Velilerle okuldaki etkinlikler konusunda mektuplaşma, okul kuralları, düzeni ve velinin gereksinim duyduğu yardımcı bilgiler konusunda hazırlanmış bulunan broşürler, kurulacak bu iletişimin geleneksel araçlarıdır. Öğrencilerle ilgili kişisel raporlar, öğretmen-aile telefonlaşmaları, veli-öğretmen toplantıları, çocukla ilgili özel tartışma

ve görüşmelerin yapılacağı, ayrıca çocuğun aile çevresi konusunda öğretmenlerin bilgileneceği ev ziyaretleri, çocuklarının sınıf içi etkinliklerini görme fırsatı elde edecekleri anne-babaya açık sınıfcı etkinlikleri izleme günleri, okul-aile ilişkilerinde uzun yıllardır uygulanan iletişim yollarıdır

Öğrenci karneleri, öğrencilerin okul başarıları hakkında velileri bilgilendirmenin geleneksel yoludur. Ancak, bu karneler velilerde yanlış yorumlara neden olabilecek bir çok eksik bilgiyle doludur. Sadece her bir ders hakkında, A, B, C gibi sembolik değerlerle yapılan notlandırma, öğrencilerin ilgileri, gelişimleri, tutumları ve performansları konusunda çok sınırlı bilgi vermektedir. Dil enkinliklerini dört derecede notlandıran basit ve ayrıntılı bir karne örneği Tablo 1’de görölmektedir.

Tablo 1 Ayrıntılı Dil Becerileri Karnesi

Dil Etkinliklerine katılmaktan zevk alma	1	2	3	4
Düzeyine uygun metin seçme.
Okuma alanını çeşitlendirme (öykü,masal,vb.)
İstek ve ilgi duyarak okuma.
Okuduğu metinlere yaratıcı tepki gösterme.
Okuma Stratejileri				
Anlayarak okuma.
Yardımcı düşünceleri bütünleştirme.
Sözcükleri algılama
Harf-ses ilişkisini kurma
Düşüncelerini organize etme
Okuduğunu hatırlama
Sesli okumada akıcılık
Sonuç çıkarma
Çeşitli okuma stratejilerini kullanma
Yazma Stratejileri				
Düşüncelerini açık-seçik ifadelendirme
Düşüncelerini bütünlük içinde ifadelendirme
Noktalama işaretlerini yerinde kullanma
Yazısını tekrar gözden geçirme ve düzeltme
Yazmaktan zevk alma ve istekli olma
Dinleme ve Konuşma				
Etkili iletişim kurma
Nezaket ve saygı kurallarına uyma
Sınıf içi etkinliklere katılma
Heceleme				
Sözlük kullanma becerisi
Verilen sözcükleri yazma
Sözcükteki harf ve hece yanlışlarını düzeltme

(Kaynak: Burns ve diğerleri., 1992)

Veliyi çocuğun okuldaki performansı konusunda bilgilendirmenin bir diğer yolu da öğrencinin okuldaki çalışma örneklerini dosyalamaktır. Veliler öğrenciler için özelleştirilmiş ve standartlaştırılmış notlandırma sistemini anlamakta güçlük çekerler. Ancak, zaman içinde yapılan informal biçimde değerlendirilmiş çalışma ürünlerinde (çeşitli yazı örnekleri vb.) çocuklarının kaydettiği olumlu gelişmeleri ya da eksiklikleri daha da iyi anlayabilirler. Öğrencilerin çalışma örneklerini içeren bu dosyalar, öğretmen tarafından gelişigüzel değerlendirilmiş çalışma örneklerini, çocukların okuma etkinliklerinden elde edilmiş öğretmen görüşlerini, başarısını nasıl değerlendirdiğine ilişkin öğrenci görüşlerini, standartlaştırılmış test notlarını ve öğrenciye ait yazı örneklerini içermelidir.

Anne-babanın sınıf içi etkinlikleri izleme günleri ya da veli toplantıları, velilerin, okulda kullanılan okuma materyallerini tanımaları, okulda uygulanan öğretim yaklaşımını görmeleri ve çocuklarının kazandığı becerileri izlemeleri için en uygun zamandır. Bu günlerde öğretmen, okuma programının nasıl planlandığını ve nasıl bir öğretim yaklaşımı uygulamakta olduğunu velilere açıklayabilir. Hatta öğretmen, dönem içi ödevlerin neler olacağını ve bu ödevlerde velilerin çocuklarını nasıl yardım edecekleri konusuna açıklık getirmenin yanında, ev yapımı ve piyasa ürünü okuma oyunları ve bu amaçla hazırlanmış televizyon programlarını çocuklarına izlettirme fırsatları hazırlamalarını velilere önerebilirler.

Ayrıca öğretmenler, programlanmış ya da informal toplantı ve görüşmelerle velilerle iletişimlerini sürdürmelidirler. Öğretmen veli görüşmelerinin konuları şunlar olabilir (Burns, ve diğerleri, 1992, 617):

1. Çocuğun gelişim düzeyi ve bireysel farklarını dikkate alan bir okuma öğretimi nasıl olmalıdır?
2. Kazanılmış okuma davranışlarının kalıcılığını sağlamak için yapılması gerekenler.
3. Evde gerçekleştirilecek eğitim etkinlikleri neler olmalıdır?
4. Yapılması gereken sınıf içi çalışmalar nelerdir?
5. Çoklu öğretim ortamlarından (kütüphane, eğlendirici çocuk yayınlar, televizyon vb.) nasıl yararlanılabilir?
6. Öğretmen veli görüşmelerinin öğrencinin okul başarısındaki önemi.

Öğretmenler velilerle, gönderecekleri mektup, duyuru, broşür ve öğrenciler hakkında geliştirilmiş raporlar yoluyla da iletişim kurabilirler. Ünitelerin tamamlanmasından sonra okullar, düzenli aralıklarla izledikleri eğitim yaklaşımı ve çocuklarının eriştikleri düzey konusunda velilerini aydınlatmak amacıyla kendi el yazılarıyla hazırladıkları çocukların başarılarını takdir eden mektupları velilerine gönderebilirler. Öğretim yılı sonu yazılacak mektuplarda öğretmenler yaz aylarında çocukların izleyecekleri günlük okuma etkinliklerini içeren bir çalışma takvimini de gönderebilirler.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğrencinin okul başarısı üzerinde aile faktörünün oynadığı rolü konu alan bu çalışmada ulaşılan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkün dür:

1. Eğitim açısından destekleyici bir tutum içinde bulunan ailelerden gelen çocukların okul başarıları daha yüksektir.
2. Aile bakım, şefkat ve korumasının okul başarısının yükselmesinde önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Koruyucu aile yanında kalan çocukların eğer uygun şefkat ve kurumu sağlandığı takdirde başarılarının yükseldiği görülmüştür.
3. Okul ile ortak program üzerinde görüş birliği içinde düzenli iletişim içinde bulunan, bu ortak anlayış içinde çocuğuna eğitim desteği sağlayan velilerin çocuklarının okul başarılarının daha da yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sonuçların ışığında şu öneriler yapılabilir:

1. Okulun izlediği eğitim yaklaşımları, öğrenciye uygulanan sınıf içi öğretim etkinlikleri konusunda velilerle iletişim kurulmalı, ayrıca, okul-aile yardımlaşması ve bu çerçevede

- çocuğun eğitimi konusunda etkin işbirliğinin sağlanabilmesi amacıyla veliler eğitilmelidir.
2. Yukarıda sözü edilen velilerin eğitimi çerçevesinde, öğrencilerin uyum, gelişim problemleri, ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri konusunda veliler bilgilendirilmelidir.
 3. Velilerin öğrencinin okul başarısına yapabilecekleri olumlu katkıdan azami ölçüde yararlanabilmelerini sağlayabilmek amacıyla, okula bakış açıları olumsuzdan olumluya dönüştürülürken, okula farklı kaynaklardan para temin edilmeli, bu ilişkiler çerçevesinde velilerden para alınması sözkonusu olmamalıdır.
 4. Etkin bir okul veli yardımlaşmasını sağlayabilmek için, ilişkiler rastlantıya bırakılmamalı, okul-veli görüşme ve toplantıları yıllık, aylık ve haftalık dönemler içinde programlara bağlanmalı, aile büyükleri ile mektuplaşma, telefonlaşma ve ev ziyaretleri de bu çerçevede ele alınmalıdır.
 5. Velilerin okula olan güven ve işbirliğini geliştirmek amacıyla, öğrenci etkinlikleri sergilenmeli ve bu etkinlikleri velilerin izlemesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Bıyıklı, L. (1983). Gelişmiş Ülkelerde Suçlu ve Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Koruyucu Aile Uygulaması. Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Bilgin, M. (1990), *Ankara Merkez İlçelerindeki Ortaokullarda Okul ve Ailenin İşbirliği ve Sorunları*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Burns, C.P., ROE B.D. ve ROSS E.P. (1992). *Teaching Reading in Today's Elementary Schools*. Boston Houghton Mifflin Company.
- Cüceloğlu, D. (1993). Geliştiren Ana-Baba. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. Sayı: 29.
- Çelenk, S. (2002). "İlkokuma ve Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri" *İlköğretim-Online*, 1 (2) s.40-47. <http://www.ilkogretim-online.org.tr>.
- Çelenk, S. (2001), Okul Dışı etkilerin İlkokuma Yazma Öğretiminde Okuduğunu Anlama Başarısına Katkısı, A.İ.B.Ü. Yayınlanmamış (Yayın Kurulu Kararı Alınmış) Araştırma.
- Diaz, S. L. (1989). The Home Environment and Puerto Rican Children's Achievement: A Researcher's Diary, (Bul. Kyn. Satır, (1996). The National Association for Education Conference, Hulston, April-May.
- Demirel, Ö. (2002). *Türkçe Öğretimi*, Ankara: PeGemA Yayıncılık
- Eastman, B. (1988). Family Involvement In Education. (Bul.Kyn. Satır, 1996). Wisconsin State Department of Public Instruction, January.
- Gordon, T. (1993). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev: Emel Aksay ve Birsen Özkan.) *İstanbul: YA-PA Yayınları*.
- Günce, G. (1983). Çocuk Suçluluğu ve Aile. *Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu Bildirileri*. Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Hollingsworth P. M. ve Hoover H. H. (1999). *İlköğretimde Öğretim Yöntemleri*, (Çev. Tanju Gürkan vd.), A. Ü. Rektörlüğü Yayınları.
- Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Malkoç, G. (1993). Aile Eğitimi ve Eğitimde Nitelik Geliştirme. *Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Satır, S. (1996). Özel Tevfik Fikret Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarılarıyla İlgili Anne-Baba Davranışları ve Akademik Başarıyı Artırmaya Yönelik Anne-Baba Eğitim Gereksinmelerinin Belirlenmesi. *A.Ü Sos. Bilim. Enst. Yayınlanmamış. Yüksek Lisans Tezi*.
- Şimşek, H. ve Duygu Tanaydın (2001). Öğretmen veli Katılımı: Öğretmen,-Veli-Psikolojik Danışma üçgeni, *İlköğretim Online* 1(1), [Web üzerinde] <http://ilkogretim-online.org.tr/vol1say1>.

- Yavuzer, H. (1986). *Ana-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.1995 “Yaygın Ana-Baba Tutumları” *Ana-Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yörükoğlu, A. (1980), *Çocuk Ruh Sağlığı*, Türkiye İşbankası Yayınları.
- Yıldıran, G. (1983). *Okulöncesi Eğitimde, Okul, Ana-Baba ve Çevre Arasında İşbirliğinin Sağlanması, Okulöncesi Eğitim ve Sorunları*. TED Yayınları.